

Posebne zbirke u kontekstu zaštite kulturne baštine i kao poticaj kulturnog razvoja

Jelena Glišović i Ana Milutinović

Narodna biblioteka Srbije organizator je i domaćin međunarodne konferencije koja je od 2. do 4. listopada 2017. okupila međunarodne znanstvenike i stručnjake iz svih područja kulture baštine.

Povodom 70. godišnjice osnivanja *Odeljenja posebnih fondova*, Narodna biblioteka Srbije organizirala je međunarodnu znanstvenu konferenciju „Posebne zbirke u kontekstu zaštite kulturne baštine i kao poticaj kulturnog razvoja“ u razdoblju od 2. do 4. listopada 2017. godine.

Konferencija je organizirana s ciljem promicanja posebnih zbirki te ukazivanja na aktualne procese u njihovom razvoju, kao i na suvremene načine unapređivanja posebnih zbirki koje, zbog svojih specifičnosti, imaju važno mjesto u baštinstvu i razvoju kulture.

Konferenciji je nazočilo 190 sudionika. Imali su priliku čuti 111 izlaganja stručnjaka iz Europe, Rusije i SAD-a, koji su se bavila fenomenom ili jednim od segmenata posebnih zbirki. Sudionici u programu konferencije došli su iz ustanova različitih profila – knjižnica, arhiva, galerija i muzeja, koji na različite načine obrađuju posebne zbirke u svojim fondusima, kao i sa sveučilišta, gdje se one često nalaze u središtu

istraživačkih projekata i studija. Pozvani predavači na konferenciji bili su najistaknutiji stručnjaci u području posebnih zbirki, koji su svojim izlaganjima problematizirali i ponudili odgovore na aktualna pitanja upravljanja posebnim zbirkama i redefiniranja samog pojma i funkcija posebnih zbirki u skladu sa zahtjevima suvremenog doba.

Stručni program konferencije započeo je upravo, pozvanim predavanjima: Što je „posebno“ u vezi s posebnim zbirkama u 21. stoljeću? – profesorice Anne J. Gilliland s Kalifornijskog sveučilišta u Los Angelesu; Arhivi i suradnja u digitalnom dobu: izgradnja zajedničkog kulturnog krajolika – Vlatke Lemić iz Hrvatskog državnog arhiva; Suradnja i povezivanje. Rad s kulturnom baštinom iz perspektive Britanske nacionalne knjižnice – Kristiana Jensena iz Britanske nacionalne knjižnice; Izazovi budućnosti posebnih zbirki: rukovanje različitim tipovima medija koji dolaze iz rasutih lokacija – profesora Howarda Bessera s Njujorškog sveučilišta i Višestruki život knjižničnih objekata. O međuzavisnosti kulturne baštine, znanstvenog istraživanja i popularne prezentacije – Bernharda Fetza iz Austrijske nacionalne knjižnice. Dalje je program realiziran u 22 tematske sjednice posvećene različitim tipovima i mogućnostima posebnih zbirki, njihovim definiranjem i tretmanom kao objektom baštinstva, pravne i tehnološke zaštite i inspiracije za kreiranje novih sadržaja.

Raznolikost ustanova, čiji su predstavnici sudjelovali u programu konferencije, doprinijela je sagledavanju zajedničkih tema iz različitih aspekata, što je publici omogućilo uvid u širi kontekst svega što se u stručnoj javnosti podrazumijeva pod pojmom posebne zbirke. Ova raznolikost istaknula je i nekoliko

pojmovi koji su se tijekom trajanja konferencije, kao i na samom kraju, izdvojili kao ključne riječi – suradnja, povezivanje, udruživanje – bilo da se radi o dijeljenju iskustava, zajedničkom rješavanju problema, uvijek aktualnoj „borbi“ za bolji tretman i pristup suvremenim tehnologijama ili savladavanju novih vještina.

Značaj ovih pojmova veliki broj sudionika istaknuo je u svojim izlaganjima, kao i tijekom diskusija, čija je dinamika na kraju sjednica dolazila kao potvrda aktualnosti i značaja izloženih tema i otvorenih pitanja.

Kako su Srbija i grad Beograd poznati po svom gostoprimstvu, nije izostao ni prateći program konferencije. Organizacijski tim izabrao je sadržaje i aktivnosti, osluškajući potrebe sudionika konferencije sa željom da na autentičan način dočara kulturu i atmosferu Beograda. Prvog dana održan je domjenak dobrodošlice u ambijentu Narodne biblioteka Srbije, koji je uspio pružiti moderan i profesionalni pristup ovom po opsegu i značaju velikom skupu. Tamo gdje je Beograd najljepši, na obali rijeke, drugoga dana je održana konferencijska svečana večera, na kojoj su gosti uživali u ugodnom ambijentu i ukusima srpske kuhinje, serviranim na moderan način. U toku trećeg dana konferencije sudionici su obišli Narodnu biblioteku Srbije uz priču o njezinoj povijesti i suvremenom poslovanju ove ustanove od nacionalnog značenja, s osvrtom na međunarodnu suradnju i daljnje planove za jačanje kulturnih veza širom svijeta. Nakon završetka programa, sudionicima konferencije organizatori su ponudili povijesnu šetnju Beogradom.

Narodna biblioteka Srbije objavit će u 2018. godini Zbornik radova s konferencije, koji će široj javnosti omogućiti

uvid u sadržaj ovog skupa posvećenog aktualnostima i mogućnostima u upravljanju posebnim zbirka. Ono što ostaje izvan Zbornika su stručni uspjesi organizatora i sudionika, koji se mjere novim idejama i budućim suradnjama.

Kao što je na zatvaranju konferencije rečeno: „Na kraju, iza svake zbirke stoji čovjek! Je li, ipak, čovjek taj koji čuva ili nažalost, ne čuva Posebne zbirke?“ Ovo pitanje otvara put novim profesionalnim izazovima, a Narodna biblioteka Srbije već im ide u susret.

Mrežna stranica Konferencije na kojoj će biti i informacije o Zborniku dostupna je na: <https://conference2017nls.wordpress.com/>

Saznajte više

U Odeljenju posebnih fondova Narodne biblioteka Srbije prikuplja se, čuva i daje na korištenje ono knjižno gradivo koje ne spada u opći, redovni fond knjižnice. Ova „posebna“ građa je organizirana u nekoliko zasebnih cjelina, odnosno zbirki, koje imaju svoje karakteristike i specifičnosti prema vrsti gradiva, a potom i dragocjenu kulturnu, povijesnu, muzeološku i znanstvenu vrijednost. To su sljedeći fondovi i zbirke: *Zbirka mlađih književnih rukopisa i arhivalija*, *Fond stare, retke i minijature knjige*, *Grafička zbirka*, *Kartografski fond*, *Fond fotodokumenata*, *Zbirka muzikalija, audio i audiovizuelne građe*, *Fond legata i biblioteka celina* i *Ostale posebne zbirke*. Iako je još sredinom 19. stoljeća prvi srpski bibliotekar Filip Nikolić prepoznao potrebu posebnog grupiranja i zaštite ovih zbirki, može se reći da je Odeljenje posebnih fondova prvi put formirano tek 1947. godine. Građa je u fond stizala obaveznom primjerkom, često kupnjom, kao i poklonom ili razmjenom.

Čitaonica posebnih fondova u kojoj se koriste specijalne vrste građe ima 37 mjesta i 10 računala, a uz nju postoji još i kartografska čitaonica, koja je opremljena stolom za pregledanje i precizno precrtavanje karata i planova, kao i muzička čitaonica za korištenje muzikalija i fono-dokumenata. ■

■ Vodič kroz Odeljenje posebnih fondova dostupan je na: https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=4718

Više informacija o Odeljenju posebnih fondova dostupno je na mrežnoj stranici Narodne biblioteka Srbije: <https://www.nb.rs/>

